Liikenneviraston

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND

POHJOIS-POHJANMAA
Council of Oulu Region

Kainuun liitto

LAPIN LIITTO

Pohjois-Suomen

liikenne- ja logistiikkastrategia

RAMBOLL

Työn lähtökohtia 1/2

- **Strategiassa on keskitytty maakuntarajat ylittäviin asioihin, joissa Pohjois-Suomen erityispiirteet näkyvät selvimmin**
- **Strategia-asiakirjasta haluttiin tiivis paketti, jossa kuitenkin on kuvattu lyhyesti myös tärkeimpiä taustatekijöitä**
- **Työn aluksi analysoitiin liikenteen ja logistiikan toimintaympäristön muutoksista johtuvia haasteita ja mahdollisuuksia pohjoisen Suomen kannalta**
  - Elinkeinoelämän muutokset heijastuvat liikenteeseen ja logistiikkaan mm. biotuotelaitos- ja kaivoshankkeet, matkailun kasvu, digitalisaatio
  - Naapurimaiden liikenteen muutokset sekä infrastruktuurihankkeet vaikuttavat myös Pohjois-Suomeen
  - Ilmasto lämpenee ja Koillisväylä avautuu
  - Ympäristöasioiden korostuminen edellyttää puhtaampia liikennepolttoaineita ja energialähteitä sekä koko järjestelmän tehostamista
- **Alueen toimijat totesivat, että Pohjois-Suomen kannattaa esiintyä yhdessä liikenteen ja logistiikan kehittämiseksi**

Työn lähtökohtia 2/2

- Työn tuloksena laadittiin Pohjois-Suomen yhteinen liikenne- ja logistiikkastrategia alueen omien tavoitteiden pohjalta
- Liikenteen ja logistiikan tulevat kehittämislinjaukset sekä tärkeimmät hankekokonaisuudet määritettiin koko Pohjois-Suomen näkökulmasta
- Työssä asetettujen toimenpiteiden tavoitevuosi on 2030. Maankäytön varauksissa aikajänne on vielä pitempi
- Strategiaa laadittaessa käytiin tiivis vuoropuhelu alueen keskeisimpien toimijoiden kanssa ja samalla huomioitiin valtakunnan rajojen ulkopuolisen alueen kehitys
- Lähtökohtana on ollut maankäytön- ja liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteistyön tärkeys

Tilannekuva maankäytöstä sekä liikenne- ja logistiikkajärjestelmästä

Suunnittelualueen toimintaympäristö

- Asutus ja työpaikat ovat keskittyneet Perämeren rannikolle sekä maakunta- ja aluekeskuksiin
- Väestönkasvu keskittyy kaupunkiseuduille, etenkin Oulun seudulle
- Perämerenkaari merkittävin teollisuus-, teknologia-, -kauppa- ja osaamiskeskittymä
- Pohjois-Suomen osuus koko maan BKT:sta on noin 12 % ja viennin arvosta noin 13 %
- Matkailu ja muut palvelut ovat keskittyneet alueen matkailukeskuksiin sekä suurimpiin kaupunkeihin – myös kaivos-, energia- ja biotuoteteollisuutta on myös asutuskeskittymien ulkopuolella
- Pohjois-Suomen osuus koko maan matkailusta on yli neljäsosa

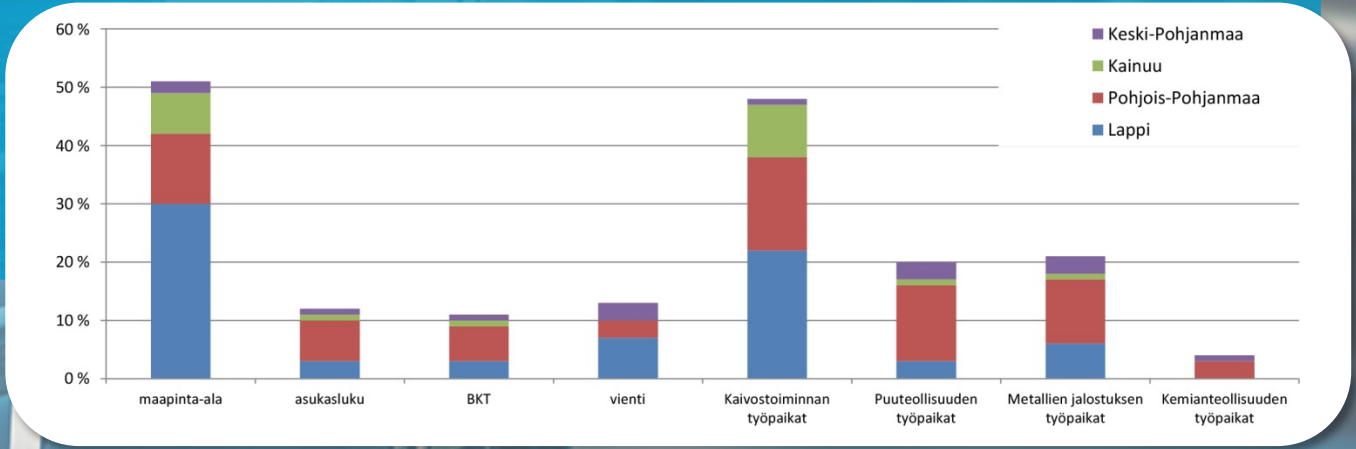

Pohjois-Suomen liikennejärjestelmä

- **Pohjois-Suomen sisäisen liikenneverkon rungon muodostavat alueen valta- ja kantatiet, pääradat, Perämeren satamat sekä lentoasemaverkosto**
- **Pohjois-Suomen aluerakenne perustuu pitkälti liikenneverkkoihin.**

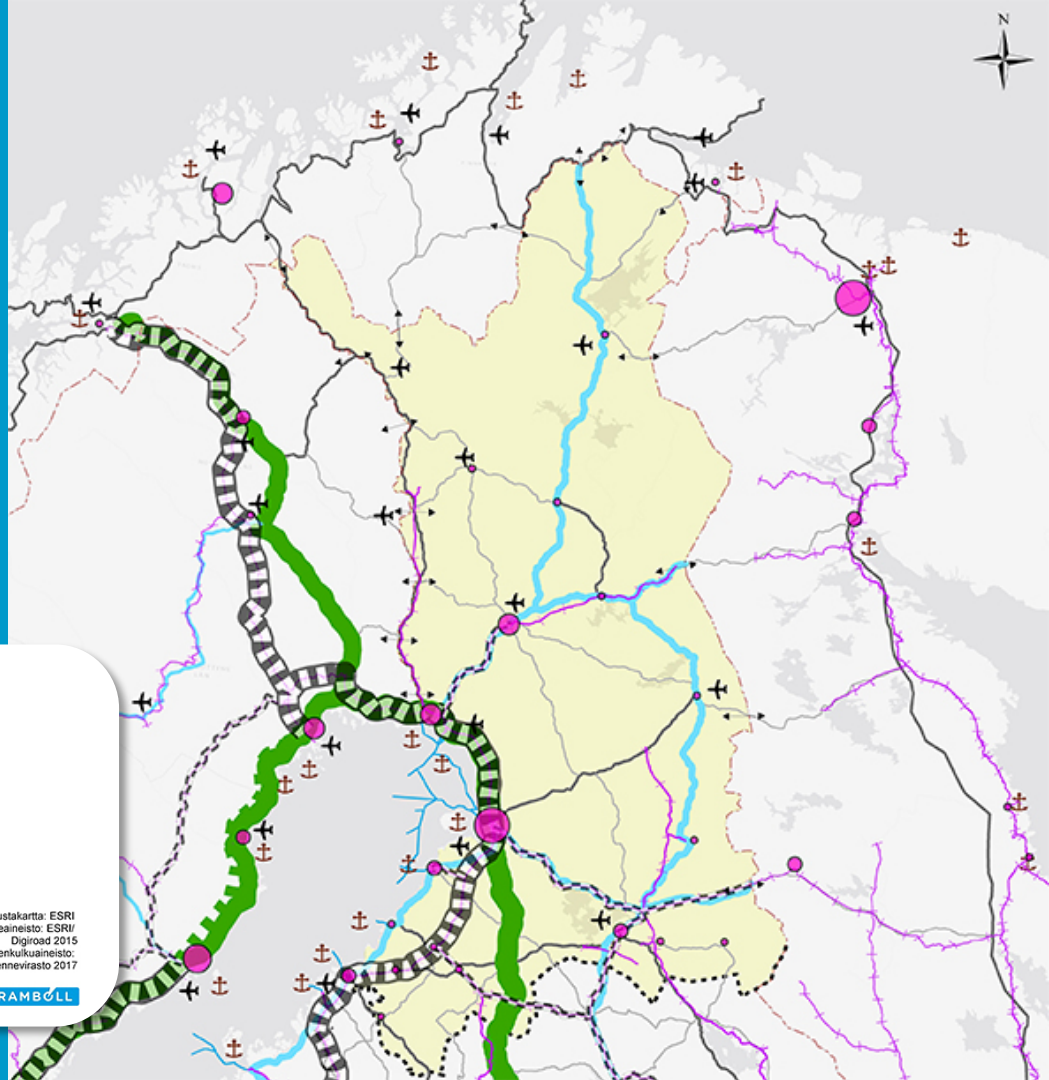

Muutoksen mahdollisuudet ja haasteet Pohjois-Suomelle

- **Naapurimaiden merkittävimmät liikenteelliset muutokset Pohjois-Suomen kannalta**
  - Transito, Norjan ja Venäjän öljy- ja kaasuteollisuus, Norjan kalakuljetukset, Ruotsin ja Venäjän infrahankkeet, Koillisväylä
- **Liikennepoliittiset ja -tekniset muutokset**
  - Liikennepalvelujen rajapintojen avaaminen ja sääntelyn purkaminen
  - Infran rahoitus muuttumassa → käyttömaksut
  - Digitalisaatio ja älyliikenne
  - Ympäristöasioiden merkitys kasvaa ja edellyttää liikenteen päästöjen vähentämistä
- **Keskeisimmät muutostekijät Pohjois-Suomessa**
  - Kaivostoiminta
  - Bio- ja metsätalous sekä vaihtoehtoiset polttoaineet
  - Euroopan ja Aasian välinen Koillisväylän datakaapelihanke
  - Matkailu, palveluala ja kauppa

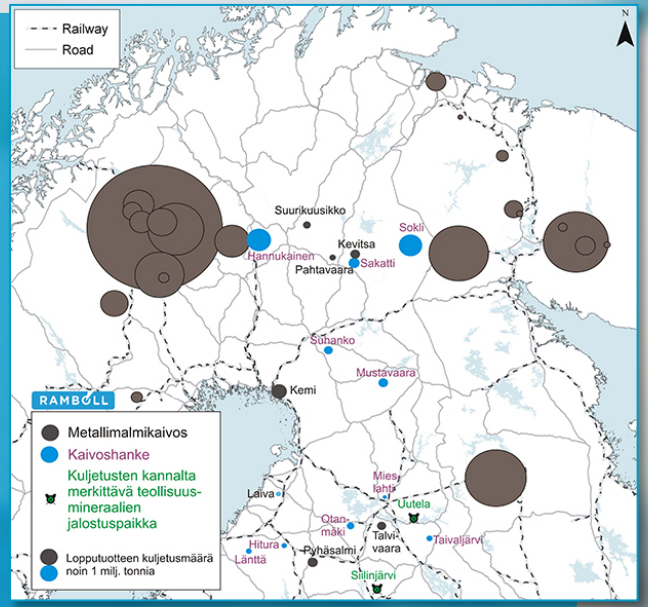

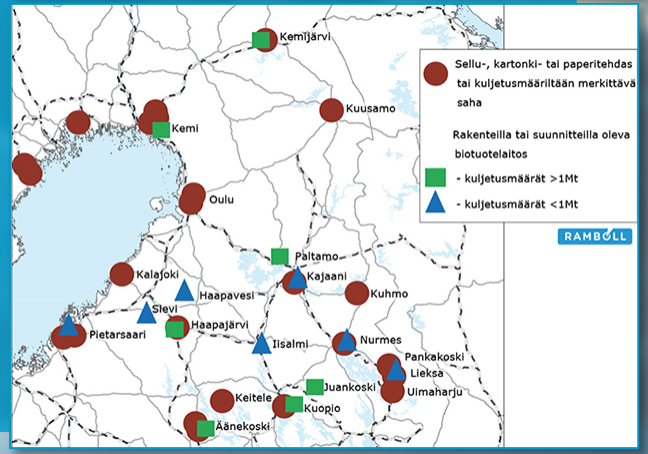

Visio, tavoitteet ja toimintalinjaukset

Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkajärjestelmän visio

Pohjois-Suomi – läsnä maailmalla

Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkajärjestelmä tukee alueen elinvoimaisuutta, elinkeinoelämän kehittämistä sekä kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta. Se on kiinteä osa Euroopan ja Barentsin alueen liikenne- ja logistiikkajärjestelmää.

Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkajärjestelmä mahdollistaa sujuvat ja turvalliset yhteydet alueen sisällä sekä Pohjois-Suomen ja muun Suomen sekä muiden maiden välillä. Kestäviä ja digitaalisia palveluja hyödyntävät matka- ja kuljetusketjut toimivat sujuvasti ja ovat kustannustehokkaita.

Tavoitteet ja toimintalinjaukset liikenne- ja logistiikkajärjestelmän kehittämiseksi

- Pohjois-Suomen pitkistä etäisyyksistä aiheutuviin haasteisiin vastataan hyvän saavutettavuuden ja kustannustehokkaiden matka- ja kuljetusketjujen avulla
- Liikennepalveluja kehitetään ottaen huomioon Pohjois-Suomen erityistarpeet keskusten välisillä pitkillä yhteysväleillä sekä harvaan asutuilla alueilla
- Pohjois-Suomen liikennejärjestelmä mahdollistaa elinkeinoelämän kustannustehokkaan toiminnan ja kehittämisen
- Pohjois-Suomi tukee liikenteen päästöjen vähentämistä ja kestävien liikkumis- ja kuljetusmuotojen yleistymistä

Maankäytön tulevaisuuden kuva

- Kansainväliset liikenteen kehityskäytävät toimivat koko Pohjois-Suomen kasvun kivijalkana, jossa liikenneinfrastruktuuri ja -palvelut ovat merkittävässä roolissa
- Liikenneinfrastruktuurin kehittämisellä halutaan tukea kehityskäytävien sekä niiden palvelujen kasvua ja kehitystä
- Kestävä kehitys ja kokonaisvaltainen suunnittelu edellyttävät jatkossa yhä tiiviimpää maankäytön ja liikenteen yhteistyötä, jonka merkitys korostuu pitkien välimatkojen Pohjois-Suomessa

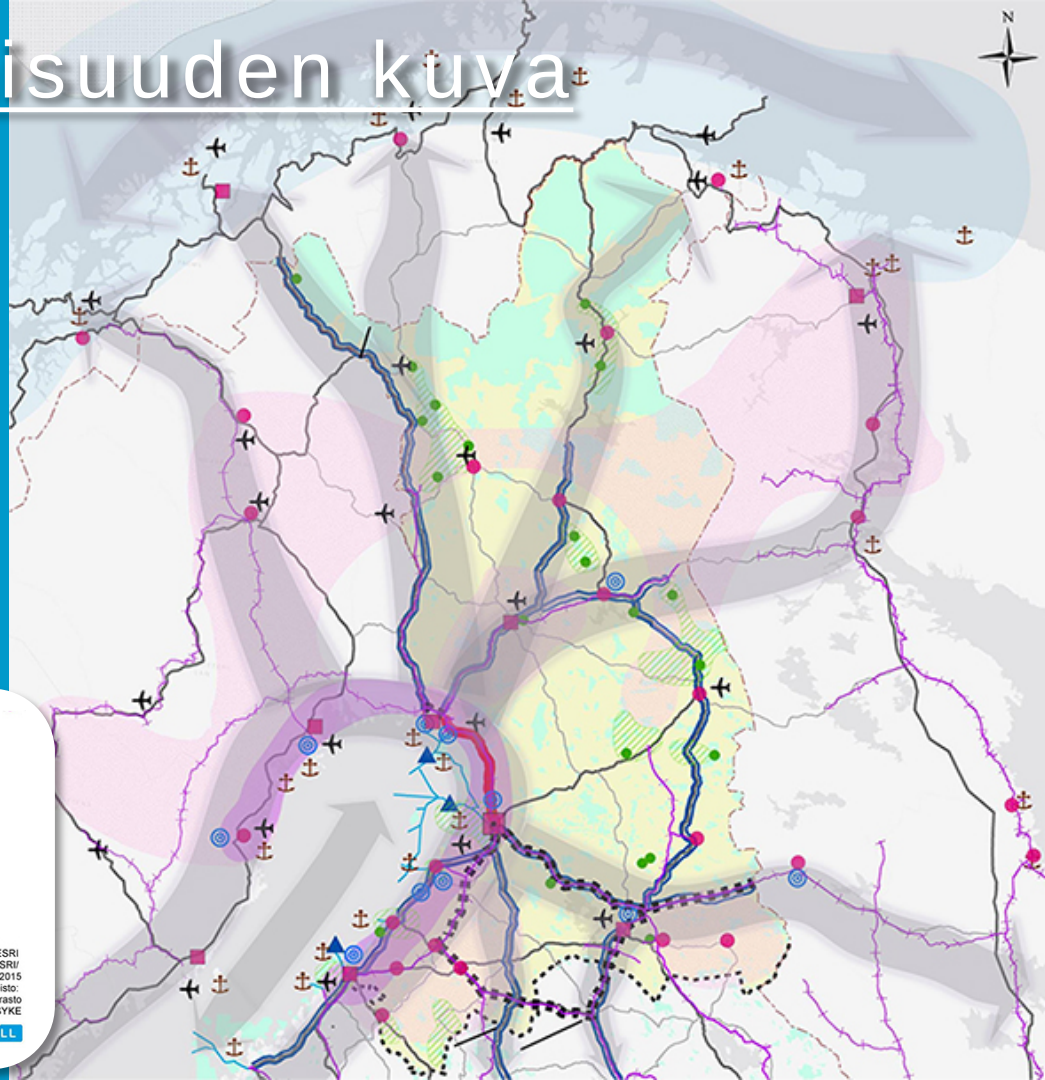

Strategian toteutumista tukevat toimenpiteet

Edistettävät toimenpiteet 1/3

Pohjois-Suomi kytketään osaksi kansainvälisiä liikennekäytäviä yhteistyössä naapurimaiden kanssa

- TEN-T ydinkäytävien Scandinavian–Mediterranean (ScanMed) ja North Sea–Baltic (NSB) jatkaminen Pohjois-Suomeen (päärata ja valtatiet 4 ja 29 välillä Helsinki–Tornio/Haaparanta) osana CEF-asetuksen välitarkastusta
- TEN-T kattavan tieverkon laajentaminen pohjoisessa valtatie 21 osalta, kun verkkoja päivitetään vuoden 2023 jälkeen
- EU:n pohjoisen ulottuvuuden (NDPTL) tieverkon laajentaminen Joint Barents Transport Plan (2015) esityksen mukaisesti

Edistettävät toimenpiteet 2/3

Käynnistetään tarvittavat selvitykset Pohjois-Suomen ja koko Barentsin alueen liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta tärkeistä kohteista naapurimaiden toimijoiden kanssa

- Selvitykset Jäämeren radan toteuttamisen edellytyksistä, odotettavissa olevista kuljetusmääristä sekä ratavaihtoehtojen tarkemmista linjauksista yhdessä Norjan kanssa maankäytön suunnittelun tarpeisiin

Edistettävät toimenpiteet 3/3

Tehdään tiivistä yhteistyötä Pohjois-Suomen toimijoiden kanssa alueen liikenne- ja logistiikkajärjestelmän kehittämiseksi ja kansalliseen liikennepolitiikkaan vaikuttamiseksi

- Pilottihankkeiden käynnistäminen toimivien matkaketjujen, uusien liikennepalvelujen ja tehokkaampien kuljetusvälineiden sekä nykyisten väylien tehokkaamman kunnossapidon kehittämiseksi
- Liikennesuunnittelijoiden sekä ICT-toimijoiden yhteistyö, jonka avulla tehostetaan digitaalisuuden tuomien mahdollisuuksien tunnistamista sekä hyödyntämistä liikennejärjestelmän kehittämisessä
- Selvitykset LNG:n ja muiden vaihtoehtoisten polttoaineiden sekä sähkökäyttöisten autojen Pohjois-Suomen liikennejärjestelmälle asettamista tarpeista
- Analyysit Pohjois-Suomen lentoasemien aluetaloudellisista vaikutuksista ja merkityksestä liikenteeseen ja liikennejärjestelmään
- Selvitys ja suunnitelma yhdistettyjen kuljetusten käynnistämiseksi Pohjois-Suomesta pääkaupunkiseudulle
- Selvitykset uusien puuta käyttävien teollisuuslaitosten sekä kaivosten tiestölle, rataverkolle ja terminaaleille asettamista muutostarpeista
- Yhteistyö yliopistojen ja alan oppilaitosten kanssa uusien liikenne- ja logistiikka-alan osaajien saamiseksi Pohjois-Suomeen

Keskeisimmät Pohjois-Suomen Kehittämistoimenpiteet vuoteen 2030 1/3

- Esitetyt toimenpiteet sijoittuvat pääosin maankäytön kehityskäytäville ja koskevat kaikkia liikennemuotoja
- Toimenpiteiden tarkempi priorisointi ja kiireellisyysjärjestys toteutuvat jatkuvan seurannan, tarpeen ja suunnitelmien edistymisen myötä → toimenpiteitä ei ole priorisoitu

Keskeisimmät kehittämistoimenpiteet

- **Perusväylänpidon rahoitustason nosto**
- **Kokkolan, Oulun ja Kemin satamien meriväylien syventäminen**
- **Ratayhteyden Ylivieska–Vartius kehittäminen Oulun ja Iisalmen kautta**
- **Laurila–Haaparanta-radan sähköistys**
- **Savonradan nopeustason nostoa parantavat toimenpiteet**
- **Valtatie 4 Oulu–Kemi, II-vaihe**

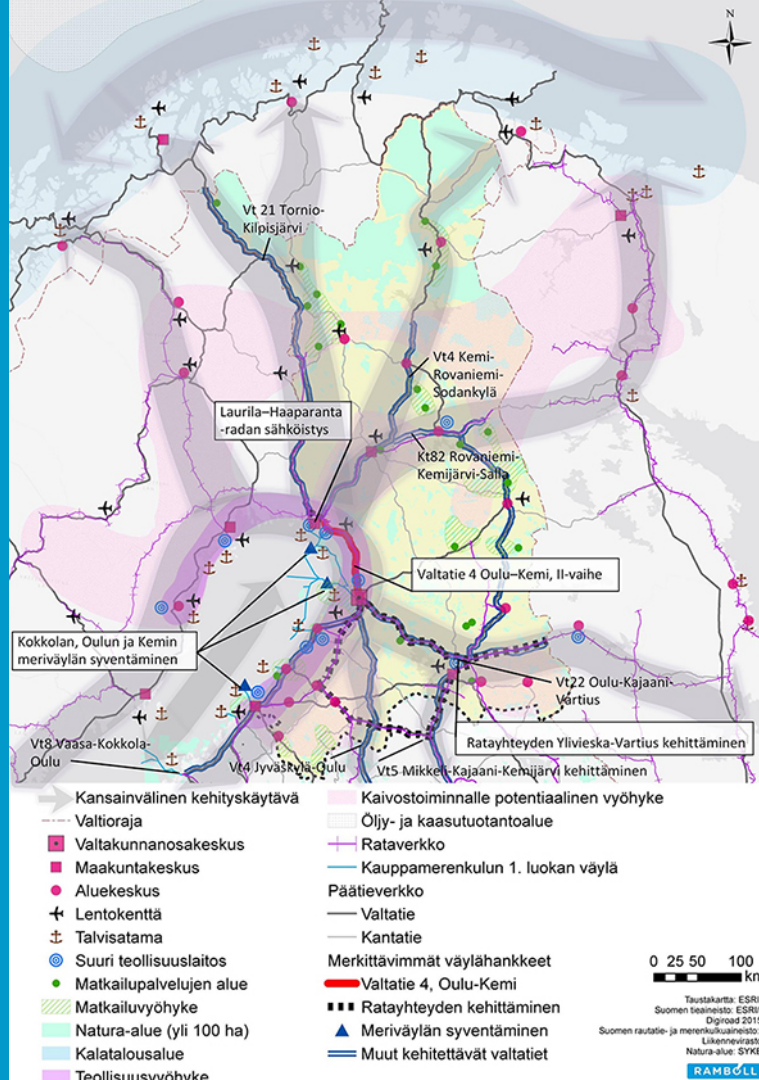

Keskeisimmät Pohjois-Suomen Kehittämistoimenpiteet vuoteen 2030 2/3

Muut kehitettävät ylimaakunnalliset yhteysvälit - kehittämistarpeet perustuvat pääosin liikenneturvallisuuden parantamiseen sekä pistekohtaisiin sujuvuutta parantaviin toimenpiteisiin;

- **Valtatie 4 Kemi–Rovaniemi–Sodankylä**
- **Valtatie 4 Jyväskylä–Oulu, jossa toimenpidetarpeet sijoittuvat pääosin suunnittelualueen eteläpäähän**
- **Valtatie 5 Mikkeli–Kajaani–Kemijärvi, jossa toimenpidetarpeet sijoittuvat pääosin suunnittelualueen eteläpäähän**
- **Valtatie 8 Vaasa–Kokkola–Oulu**
- **Valtatie 21 Tornio–Kilpisjärvi, jossa toimenpidetarpeet sijoittuvat pääosin välille Palojoensuu–Kilpisjärvi**
- **Valtatie 22 Oulu–Kajaani–Vartius**
- **Kantatie 82 Rovaniemi-Kemijärvi-Salla, jossa toimenpiteet sijoittuvat pääosin välille Rovaniemi-Kemijärvi**

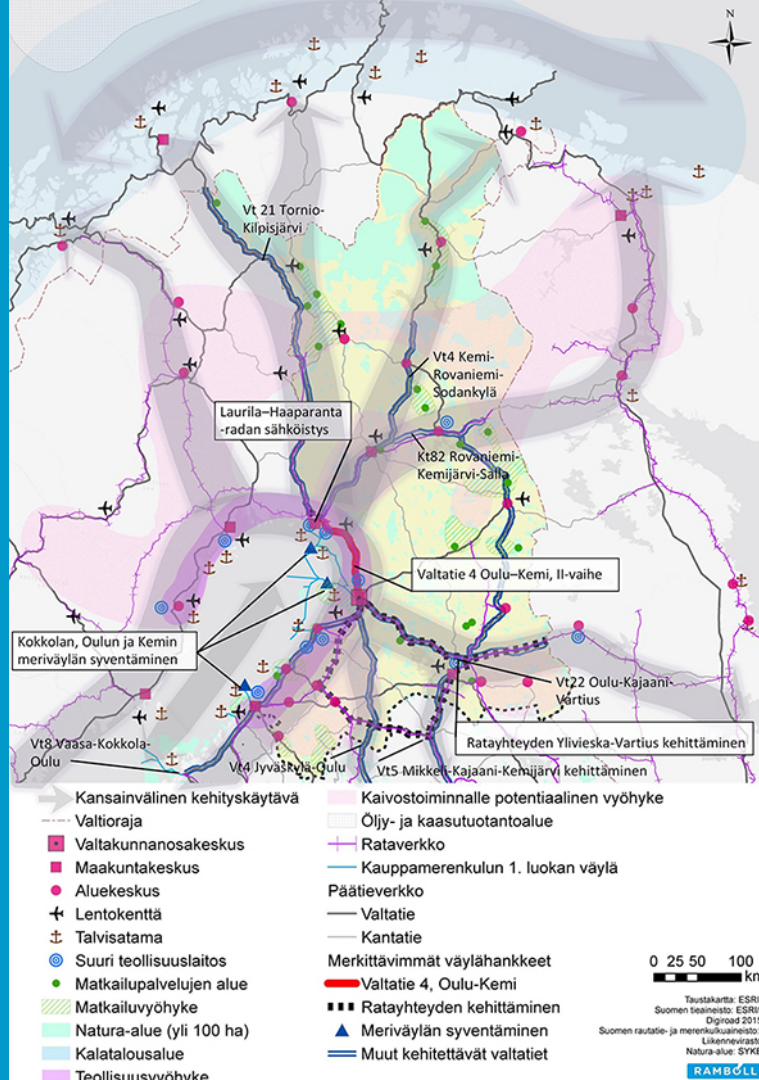

Keskeisimmät Pohjois-Suomen Kehittämistoimenpiteet vuoteen 2030 3/3

Merkittävimpien elinkeinoelämän investointihankkeiden edellyttämät liikenneinfrastruktuurin toimenpiteet

- **Investointitarpeet arvioidaan tapauskohtaisesti ja niiden toteuttaminen edellyttää teollisuushankkeen investointipäätöstä**
- **Tiedossa olevista hankkeista merkittävimpiä liikenneinfrastruktuurin kehittämistarpeita aiheuttavat**
  - Hannukaisen ja Soklin kaivoshankkeet sekä Kemijärven biotuotetehdashanke
- **Kuljetusmääriltään merkittäviä vireillä olevia hankkeita, jotka sijaitsevat hyvien liikenneyhteyksien varrella**
  - Esim. Paltamon biotuotetehdas ja Kemin biotuotelaitos
- **Lisäksi on vireillä useita hankkeita, jotka edellyttävät paikallisia kehittämistarpeita tieinfrastruktuurille**
  - Esim. Otanmäen, Kaustisen ja Mustavaaran kaivoshankkeet

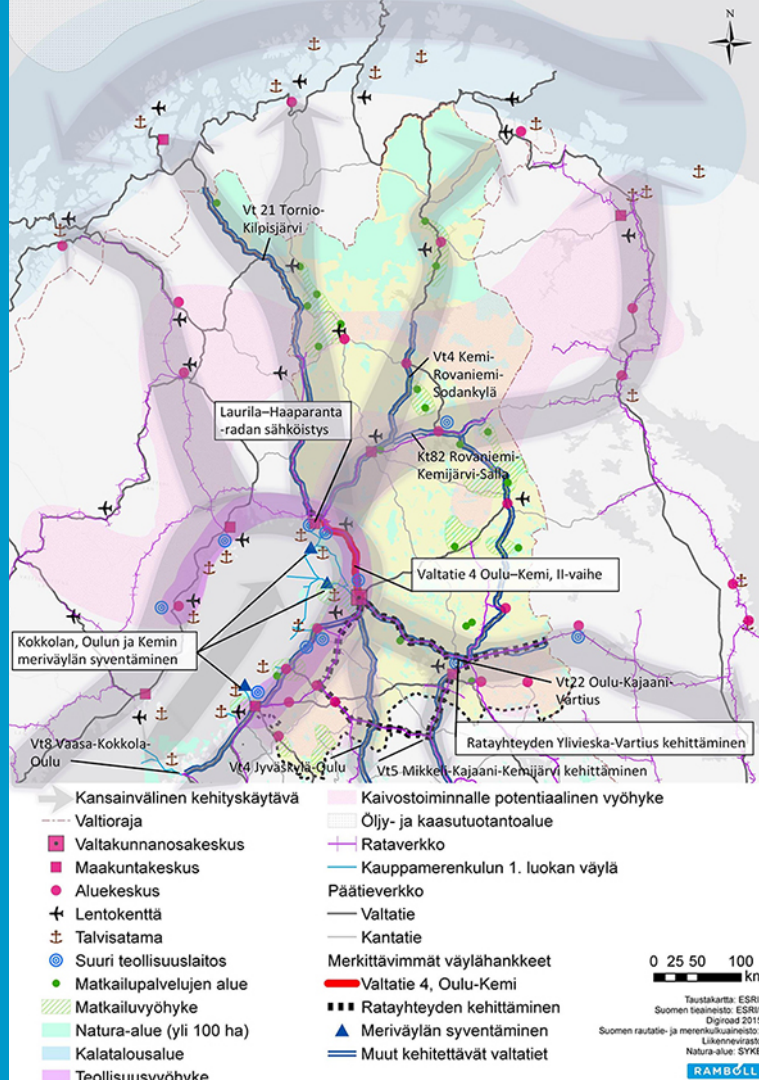

Strategian toteutumisen vaikutukset ja seuranta

Vaikutukset

Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategian vaikuttavuutta on arvioitu asiantuntija-arviona suhteessa nykytilaan ja strategiassa asetettuihin tavoitteisiin

- Matkaketjujen kehittäminen digitalisaation tuomia mahdollisuuksia hyödyntäen mahdollistaa kilpailukykyiset liikennepalvelut ja parantaa yhteistyötä eri liikennemuotojen välillä sekä helpottaa väestön liikkumista harvaan asutuilla alueilla
- Liikenneväylien parantamistoimenpiteitä kohdennetaan pääasiassa elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti, joten elinkeinoelämän kuljetukset toimivat hyvin erityisesti tärkeimmillä kansainvälisillä kuljetuskäytävillä
- Kehittyvän bio- ja metsäteollisuuden tarpeisiin alemmalle tieverkolle suunnatut parantamistoimenpiteet hyödyttävät myös muita tienkäyttäjiä ja elinkeinoja
- Rautatiekuljetusten hyvä kilpailukyky pitkillä kuljetusmatkoilla parantaa liikennejärjestelmän kestävyyttä. Kehittyneiden vaihtoehtoisten polttoaineiden käytön lisääntyminen vähentää auto- ja meriliikenteen päästöjä
- Pohjois-Suomen kattava lentoasemaverkko sekä kehittyvät lentoliikennepalvelut ja matkaketjut lisäävät matkailun mahdollisuuksia koko alueella

Seuranta

Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkatyöryhmä (jäseninä maakunnat, ELY-keskukset ja liikennevirasto) seuraa Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategian toteutumista vuosittain ja laatii tarvittaessa ehdotuksia strategian tarkistamisesta ja päivittämisestä.

- Työryhmä tekee aktiivista yhteistyötä naapurimaiden edustajien kanssa ja selvittää heidän kanssaan strategian päivitystarpeet sekä tarvittavat yhteiset toimenpiteet vuosittain
- Pohjois-Suomen neuvottelukunta päättää työryhmän esitysten perusteella hankkeista ja toimenpiteistä, joiden edistämisessä käytetään koko Pohjois-Suomen painoarvoa

Strategiatyöryhmän vastuutahot

Pohjois-Pohjanmaan liitto
Olli Kiviniemi
olli.kiviniemi@pohjois-pohjanmaa.fi

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Timo Mäkikyrö
timo.makikyro@ely-keskus.fi

Lapin liitto
Riitta Lönnström
riitta.lonnstrom@lapinliitto.fi

Lapin ELY-keskus
Juha Tapio
juha.tapio@ely-keskus.fi

Kainuun liitto
Hannu Heikkinen
hannu.heikkinen@kainuu.fi

Liikennevirasto
Anni Rimpiläinen
anni.rimpilainen@liikennevirasto.fi

Keski-Pohjanmaan liitto
Janna Räisänen
janna.raisanen@keski-pohjanmaa.fi

Ramboll Finland Oy
Marko Mäenpää
marko.mäenpää@ramboll.fi